

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

"ผู้ใดได้มานมัสการและทำการสมโภชพระพุทธรูป ย่อมจักประสบความรุ่งเรืองและได้รับสิริมงคลนั้น ก็เมื่อพวกเราได้พร้อมกันมากระทำการบูชาพระพุทธรูปดั่งนี้ ก็เท่ากับได้ช่วยกันทำความสิริมงคลให้บังเกิดแก่ประเทศชาติ" กระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในวโรกาสที่เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธียกพระจุลมงกุฎเหนือพุ่มข้าวบิณฑ์ยอดพระมณฑปพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี วันอาทิตย์ที่ 9 มีนาคม พุทธศักราช 2495 หนังสือที่ระลึกพระราชพิธียกจุลมงกุฎและสมโภชพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี (2542, หน้า 16) จากกระแสพระราชดำรัสดังกล่าวจะเห็นว่า พระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและเก่าแก่ควรค่าแก่การดำรงรักษาไว้ให้คนรุ่นหลัง ไม่ว่าจะเป็น สมัยสุโขทัย อยุธยา และธนบุรีหรือกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่ามหาศาล ทำให้ชาติไทยมีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมมากมาย อันบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรือง และความยิ่งใหญ่ในอดีตอันเป็นที่ยอมรับแก่นานอารยประเทศ โดย นิคม มุสิกคามะ (2535, หน้า 1) ได้กล่าวว่าเผ่าชนใดมีประวัติศาสตร์อันยาวนานเรียนรู้และสร้างสมประสบการณ์จนมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สามารถสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมสวยงาม และมีความมั่นคงได้มากมายบ้านเมืองใดอายุสั้นกว่าก็สร้างศิลปวัฒนธรรมได้น้อยกว่า การสร้างสรรค์ทางศิลปะ วัฒนธรรมย่อมสะท้อนถึงภูมิปัญญาของผู้คนในประเทศนั้น ๆ ดังนั้น จากความสำคัญของศิลปะและวัฒนธรรมไทย จึงสมควรยิ่งที่รัฐบาล และประชาชนทุกคนจะต้องร่วมมือกันรณรงค์การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โดยให้เยาวชนทุกคนรู้จักใช้วิจารณญาณเลือกรับแต่สิ่งดีที่มีคุณค่า จากภายนอกนำมาปรับเปลี่ยนใช้ให้สอดคล้องกับสังคมไทย รู้จักที่จะรักษาหวงแหนสิ่งที่ดีมีคุณค่าของเราไว้ และปลูกฝังให้เยาวชนไทยเกิดความซาบซึ้งภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย อันจะนำไปสู่การประพฤติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้เกิดความสุขในวิถีชีวิตตนเอง และของสังคมอันจะนำมาซึ่งความมั่นคงของชาติบ้านเมืองของเรา (รัตนา ชัยเศรษฐศิริ, 2542, หน้า 3) จากอดีตที่ผ่านมารัฐบาลไทย เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทย จึงได้กำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยมาโดยตลอดดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ผ่านมา และปัจจุบันก็ยังมียุทธศาสตร์ในแนวนั้น นอกจากนั้นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน ข้อที่ 11.3 ด้านวัฒนธรรมกำหนดให้ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาได้สืบค้นเรื่องราวของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่ออนุรักษ์เผยแพร่ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม ศิลปวัตถุและโบราณสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งรายได้ของประชาชนประสานให้ประชาชน และเยาวชนมีบทบาทด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกันกับสถานศึกษา

ครอบครัวยุคชนคลอดจนสนับสนุนให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิดชู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย อย่างสมศักดิ์ศรีและสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 22)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 20) หมวด 4 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาที่สนับสนุนการศึกษาด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โดยระบุไว้ในมาตรา 23 เป็นการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับคือ ความรู้เกี่ยวกับตัวเองและความสัมพันธ์ตนเองกับสังคม ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย 2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และเป้าหมายของแผนการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) มุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยครอบคลุม 3 เรื่องหลัก คือ การพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้ การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุขโดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่างๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ แข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรมและเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม และความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นพร้อมทั้งฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคงและเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืนสามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีเกียรติภูมิและมีศักดิ์ศรี ประกอบกับแผนแม่บทวาระแห่งชาติ กำหนดให้สืบทอดและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยไว้ในแผนงานหลักต่างๆ และแผนงานหลักที่สนับสนุนนโยบายการศึกษาต่าง ๆ ดังกล่าวคือ แผนงานหลักที่ 8 ว่าด้วยเรื่องการเชิดชูคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายในระยะเร่งด่วน ข้อหนึ่ง คือ การนำคุณค่าของมรดกและวัฒนธรรมไปบรรจุไว้เป็นสาระหลักในการเรียนการสอนทุกระดับชั้นการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป., หน้า 4)

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา นอกจากจะต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้คู่คุณธรรมแล้ว ยังจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนให้มีความรักความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองรวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงต้องตระหนักถึงความ

สำคัญดังกล่าวรวมทั้งจะต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1)

กรมศิลปากร (2534, หน้า 2) ศัตรูที่ก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อโบราณสถานในลักษณะต่าง ๆ เช่น เก็บรักษาไม่ถูกต้อง การเคลื่อนย้าย การจับถือหรือจับต้องโดยขาดความระมัดระวัง และการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การลักลอบขุดทำลายเพื่อหาวัตถุมีค่า ทำให้โบราณสถานโบราณวัตถุแตกหักเสียหายสึกกร่อนที่เกิดจากความชื้นและอุณหภูมิของอากาศที่มีผลต่อโบราณสถานทุกชนิด เช่น วัตถุจำพวกอินทรีวัตถุ ประกอบไปด้วยเซลล์ที่มีลักษณะดูดน้ำและความชื้นได้ดีเมื่อมีความชื้นสูง เซลล์ในวัตถุจะดูดน้ำเข้าไปทำให้เกิดการพองตัว และเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น ความชื้นลดลงอากาศจะร้อนน้ำที่ดูดเข้าไปจะระเหยออกมาทำให้เซลล์หดตัวถ้าติดต่อกันเป็นระยะเวลานานจะทำให้วัตถุนั้นชำรุดเสียรูปทรงไปแตกร้าว บิดเบี้ยวอีกประการหนึ่งการที่ความชื้นถูกสะสมอยู่เป็นเวลานาน จะก่อให้เกิดเชื้อเห็ด รา สาหร่าย ตะไคร่น้ำบนตัววัตถุได้ พวกเชื้อราจะดูดความชื้นทำให้วัตถุขาดความแข็งแรงซึ่งอยากจะแก้ไขให้ดีขึ้นเหมือนเดิม (ชีวรรัตน์ สาลีประเสริฐ, 2545) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุทุมพรพิสัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (อ้างจาก ไชแสง ศุขะวัฒนะ, ม.ป.ป.) กล่าวว่า การอนุรักษ์โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมนั้นควรจัดให้มีการศึกษาไว้ในหลักสูตรเพื่อให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถานและสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมตั้งแต่ระดับอุดมศึกษาเรื่อยลงไปตลอดจนถึงประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังนิสัยเยาวชนและอนุชนของชาติให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งจะต้องอนุรักษ์ไว้

จังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดที่มีความเป็นมา ดั้งนั้นควรจัดเนื้อหาวัฒนธรรมลงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องทั้ง 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ด้วยเหตุนี้แนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์โบราณสถาน ควรมีการสนับสนุนให้นักเรียนที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตมีบทบาทสำคัญ ในการอนุรักษ์โบราณสถาน หากนักเรียนได้รับการปลูกฝังในการอนุรักษ์โบราณสถาน ก็จะเป็นกำลังสำคัญที่จะรักษามรดกของชาติ และโลกได้อย่างดียิ่งการปลูกฝังให้นักเรียนได้ตระหนักในคุณค่าของการอนุรักษ์โบราณสถานนั้นคือ การให้การศึกษาเนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ การศึกษานั้นจะเป็นการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน (กรรณิกา ปัญจะมูล, 2540, หน้า 3) และความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาช้านาน เนื่องจากเป็นแผ่นดินที่สั่งสมมรดกของพระพุทธศาสนา มรดกสมบัติของชาติของแผ่นดินศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง อำเภอพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2499 ได้มีพระราชกฤษฎีกา ประกาศยกฐานะกิ่งอำเภอพระพุทธบาทขึ้นเป็นอำเภอพระพุทธบาท มีโบราณสถานที่ยุทธศิลปากรได้จัดเป็นแหล่งศึกษาความรู้ และ

สถานที่ท่องเที่ยวอันทรงคุณค่าอย่างยิ่ง (คู่มือแนะนำพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี, 2545, หน้า 67)

จากการศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่าสาระที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนคือ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส :4.3 ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความเข้าใจความเป็นมาของไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย แต่ยังไม่มีเนื้อหาที่ครอบคลุมในเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตร เรื่องรักษ์พระพุทธบาท ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

ความมุ่งหมายในการวิจัย ประกอบด้วย ความมุ่งหมายทั่วไป คือ เพื่อพัฒนาหลักสูตร เรื่องรักษ์พระพุทธบาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมีความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง รักษ์พระพุทธบาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเรื่อง รักษ์พระพุทธบาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ฉบับร่าง)
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตร รักษ์พระพุทธบาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรรักษ์พระพุทธบาท กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรรักษ์พระพุทธบาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคุณภาพ
2. ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่นสูงขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับ ครูผู้สอน ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจทั่วไปนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 คน คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 30 คน โดยมาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร ประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาที่ 2551 จำนวน 30 คน โดยมาจากการสุ่มแบบเจาะจง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรรักษ์พระพุทธบาท

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รักษ์พระพุทธบาท

3.2.2 จิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น

4. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใช้ระยะเวลาสอน สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 16 ชั่วโมง

5. เนื้อหา หลักสูตร เรื่องรักษ์พระพุทธบาท โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์บริเวณอำเภอฟุทธบาท ความหมาย ประเภท และสาเหตุการเสื่อมของโบราณสถาน ประวัติความเป็นมา ความสำคัญและการอนุรักษ์โบราณสถาน และให้มีการจัดทำผลงานและจัดแสดงผลงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน อำเภอฟุทธบาท จังหวัดสระบุรี

โบราณสถานในอำเภอฟุทธบาท ที่ขึ้นทะเบียนดังนี้

1. พระพุทธรูป รอยพระพุทธรูป พระมณฑป พระวิหาร ฯลฯ
2. พระราชวังโบราณ (ตำหนักท้ายพิบูล)
3. คันกันน้ำ (ทำนบศรีรัตนชัย)
4. ธารทองแดง เขื่อนกันน้ำ
5. ตำหนักธารเกษม
6. ตำหนักสระยอ
7. ถ้ำวิมารจักรี
8. ถ้ำประทุน

9. ถ้ำระฆัง
10. ถ้ำมหาสนุก
11. เจ้าพ่อเขาดก
12. ถ้ำพระบาทใหญ่

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงให้ความหมายคำนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัยดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรเรื่องรักษ์พระพุทธรูป หมายถึง การปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีอยู่แล้วโดยเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งโบราณสถานทั้งภายในตัวโบราณสถานและสภาพแวดล้อมโดยรอบแหล่งโบราณสถาน และเพื่อให้แหล่งโบราณสถานสะอาด น่าดู สง่างาม และทรงคุณค่าไม่ทำลายหรือปรับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย

การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของ หลักสูตรเรื่องรักษ์พระพุทธรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นโดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตร และประเมินในเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรักษ์พระพุทธรูป และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รักษ์พระพุทธรูป หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ของนักเรียน เกี่ยวกับ ประวัติ ความหมาย คุณค่าและประโยชน์ของโบราณสถาน ภูมิหลัง และพระราชพงศาวดารพระพุทธรูป วัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

จิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น หมายถึง ความโน้มเอียงทางความคิด ความรู้สึก ที่มีความปรารถนามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่

ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน นักเรียนเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรม การวัดและการประเมินผล และการศึกษา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุวิทย์วิทยา ปีการศึกษาที่ 2551 อำเภอพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

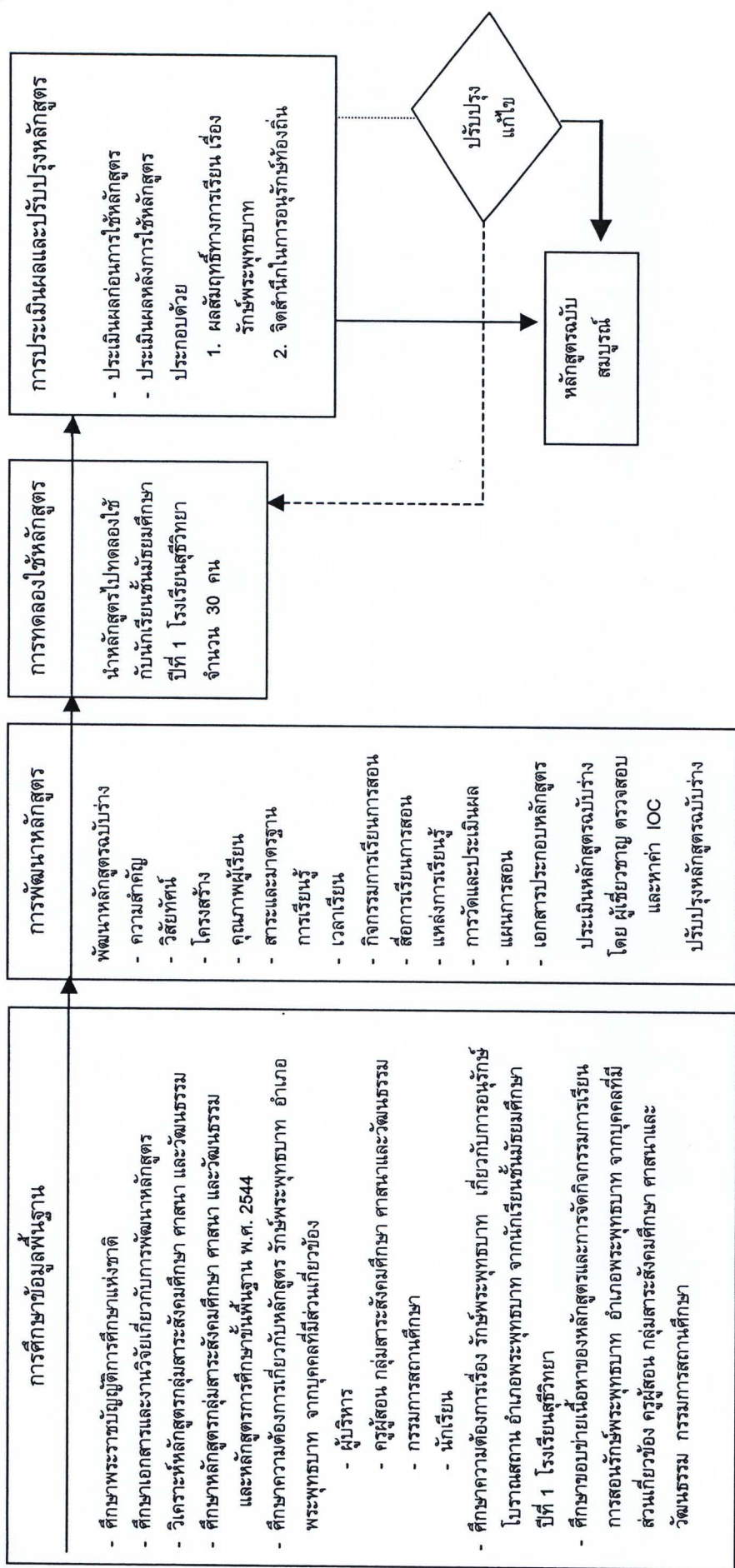
การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง รักษ์พระพุทธรูป สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยสำรวจแนวคิด งานวิจัยต่าง ๆ เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร จากกระบวนการพัฒนาผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักการศึกษา

และผู้ที่ทำกรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมาสังเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง รัชชพระพุทบาทสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้ สมิตร์ คุณานุกร (2518, หน้า 9) ได้พิจารณาหลักสูตรในรูปขององค์ประกอบแล้ว จะมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความมุ่งหมาย 2) เนื้อหา 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล และทาบ (Taba, 1962, p.14) ได้สรุปว่า หลักสูตรควรประกอบด้วย องค์ประกอบดังนี้ คือ 1) จุดหมายกับวัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้ 3) รูปแบบการเรียนการสอน 4) การประเมินผลการเรียนรู้

ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p. 1) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้ 1) มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ 2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร 4) เราจะทราบได้อย่างไรว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว ส่วนทาบ (Taba, 1962, p. 12) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ข้อ ดังนี้ 1) สำรวปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม 2) กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา 3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน 4) จัดลำดับเนื้อหาสาระ 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ 7) สำรวปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

ส่วนธำรงบัวศรี (2532, หน้า 129) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตร ดังต่อไปนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร 2) กำหนดจุดหมายของหลักสูตร 3) การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร 4) การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา 5) การเลือกเนื้อหาวิชา 6) การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 7) การกำหนดประสบการณ์เรียนรู้ 8) การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 9) การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสังต์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 38) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ 4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล 5) การนำหลักสูตรไปใช้ 6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ซึ่งสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง และปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรักษพระพุทธรูป ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนตามหลักสูตร เรื่อง รักษพระพุทธรูป